

Sametingets budsjettbehov 2011

Klipt ut fra Sametingets budsjett 2010,
vedtatt av Sametingets plenum 3. desember 2009, jf. sak 45/09
<http://sametinget.no/kunde/filer/Sametingets%20budsjett%202010%20-%20vedtatt%20031209%20-%20norsk%20versjon.pdf>.

16 Budsjettbehov 2011

Sametingets budsjett for 2010 er på kr 341 683 000, uavhengig av nye behov, utgjør lønns- og prisstigning på 4% kr 13 667 320.

Norge har et særskilt ansvar for utvikling av samenes språk, kultur og levekår. Grunnlovens § 110a pålegger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske befolkning skal kunne styrke og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, artikkel 6 slår fast at urfolk skal konsulteres når det vurderes å innføre lovgiving og administrative tiltak. Slike administrative tiltak omfatter utvilsomt også budsjetter og økonomiske rammer. ILO-169 artikkel 7, gir samene: "...rett til å vedta egne prioriteringer [...] og så langt som mulig ha kontroll med sin økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling". Også i henhold til FNs konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 1, har samene i kraft av selvbestemmelsesretten rett til å "fremme fritt sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling".

FNs erklæring om urfolks rettigheter artikkel 3 sier at samene selv avgjør sin politiske status og bestemmer over sin økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling. Sametinget forvalter denne retten på vegne av det samiske folk, og skal ha avgjørende myndighet når det gjelder tiltak innenfor det samepolitiske området. En særlig budsjettmessig frihet for Sametinget er nødvendig for å sikre Sametingets autoritet og initiativrett i samepolitikken. For å sikre dette er det viktig å få på plass budsjettprosedyrer og årlige budsjettammer som samsvarer med Sametingets rolle i samepolitikken.

Siden Sametinget ble opprettet i 1989 er det få eksempler på at Sametinget har lyktes i å få gjennomslag for de behov man har uttrykt i statsbudsjettsammenheng. Sametinget har hvert år presentert en oversikt over behov for påfølgende budsjettår. Denne oversikten har endret form flere ganger fordi Sametinget har fått tilbakemelding fra bevilgende myndigheter om at behovene var urealistiske, for omfattende og at de ikke passet med statens prioriteringer.

Status i dag er at Sametinget ikke har tilstrekkelig innflytelse i prosessene som fører fram til bevilgningene til samiske formål over statsbudsjettet.

Dagens system kan vanskelig sies å være innenfor de folkerettslige rammer. Hovedproblemet ligger i en behovsbasert budsjettprosess der staten har beholdt sin dominerende posisjon som forvalter av de samepolitiske prioriteringer.

Statsbudsjettet for 2010 viser at en stor del av økningen til Sametinget er øremerkede midler. Av den totale økningen på kr 16 940 000 er kr 5 000 000 fra Kunnskapsdepartementet søkerbasert midler. Trekk disse midlene fra blir den totale økningen til Sametinget på kr 11 940 000, hvorav kr 9 370 000 er bundet av Regjeringens prioriteringer. Dermed gjenstår kr 2 570 000 til Sametingets egne prioriteringer. Sametinget må prioritere lønns- og prisstigning for egen administrasjon og for de institusjoner som får direkte tilskudd over Sametingets budsjett. Dette betyr nullvekst for øvrige poster på Sametingets budsjett, for eksempel de søkerbaserte tilskuddsordningene.

Dagens budsjettprosedyrer oppfyller altså ikke retten til å bestemme over det samiske folkets økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling. Sametinget må derfor komme i en reell forhandlingsposisjon om de overordnede økonomiske rammene for sin virksomhet.

Sametinget forventer at budsjettet for 2011 økes i tråd med nasjonale satsinger og at budsjettet ikke har øremerkede midler prioritert av Regjeringen.

Statsbudsjettet for 2010 følger ikke opp Sametingets budsjettbehov for 2010. Når det gjelder budsjettbehovet for 2011 velger Sametinget derfor å ta utgangspunkt i budsjettbehovene for 2010.

(i 1000 kr)

Post	Benevnelse	Dept.	Bud 2011
100	Opplæring og forskning	KD/AID	10 000
150	Språk	KD/KKD/AID	8 000
200	Kultur	KKD	30 000
300	Næring	AID/KRD/FKD/ND/LD	8 000
400	Areal, miljø og kulturvern	MD/KKD	6 000
450	Helse- og sosialsatsing	HOD	3 000
550	Internasjonalt solidaritet og urfolkspolitikk	UD	2 000
Sum			67 000

AID	Arbeids- og inkluderingsdepartement	KRD	Kommunal- og regionaldepartement
KD	Kunnskapsdepartement	LD	Landsbruksdepartementet
MD	Miljøverndepartementet	UD	Utenriksdepartementet
KKD	Kultur- og kirkedepartementet	FKD	Fiskeri- og kystdepartementet
HD	Helse- og omsorgsdepartementet	ND	Næringsdepartementet

Opplæring og forskning

Det er et stort behov for å øke kapasiteten i produksjonen av samiske læremidler, både innenfor barnehage, grunnskole og videregående opplæring. Dette gjelder både utvikling av nye læremidler og oversetting av eksisterende læremidler til samisk.

Med bakgrunn i Sametingets strategiske plan for læremiddelutvikling 2009 – 2012 blir samiske læremidler gratis tilgjengelig fra 2009. Det satses også på frikjøp av forfattere av læremidler. Målsetningen er økt produksjon av samiske læremidler. Sametingets budsjett for 2011 må styrkes for gjennomføring av denne satsingen.

Det er behov for midler til fortsatt oppfølging av Barnehageløftet og Kunnskapsløftet – samisk. Dette gjelder både til kompetanseutvikling av personale i barnehager og lærere i hele grunnsopplæringen. Det må dessuten settes i verk tiltak som stimulerer samisktalende til å ta lærerutdanning som kvalifiserer til opplæring i barnehage, grunnskole og videregående opplæring.

Endringene av livsgrunnlag og samfunnsliv i samiske områder skjer i dag raskere og mer omfattende enn noen gang før. Dette stiller store krav til kunnskap for å kunne påvirke egen livssituasjon. For å gjøre de riktige valgene er kunnskap, og kunnskap som formidles og debatteres i det offentlige rom, helt sentralt for den framtidige samiske samfunnsutviklingen. Samisk forskning er av stor betydning og samenes egne institusjoner for dette må styrkes.

For 2011 anslås behovet til kr 10 000 000.

Språk

Det er behov for å systematisere arbeidet med samiske stedsnavn og termer. Dette vil være en prioritert oppgave for Sametinget i 2011. Arbeidet med tilrettelegging for bruk av samiske tegn i offentlige registre og digitale kart må prioriteres. Dette gjelder blant annet folkeregistret, Brønnøysundregistrene og Statens kartverks tjenester.

Store deler av den samiske befolkningen har aldri fått anledning til å lære det samiske språket, og er derfor analfabeter i sitt eget morsmål. Det er nødvendig å sette i gang tiltak for å bøte på dette, og Sametinget vil prioritere dette. Sametinget er i gang med å utarbeide ett språkprogram hvor alfabetiseringsprogram er en del av dette. Sametinget vil i 2010 prioritere igangsetting av alfabetiseringsprogram, men ser at dette er et så stort arbeid at sentrale myndigheter og andre aktuelle aktører må være en sterkere samarbeidspart.

For 2011 anslås behovet til kr 8 000 000.

Kultur

De eksisterende samiske kulturinstitusjonene må gis rammebetingelser som gir utviklingsmuligheter. Det må i 2011 prioriteres større bevilgning til de samiske kulturinstitusjonene slik at de kan ivareta og utvikle sine oppgaver.

Det er et stort etterslep når det gjelder midler til drift av eksisterende kulturbygg. De samiske kulturinstitusjonene har derfor behov for midler for blant annet å kunne opprettholde vedlikeholdet av bygningene.

Sametinget prioriterer følgende nybygg til samiske institusjoner:

- Samisk kunstmuseum
- Várdo báiki samisk senter
- Beaivváš Sámi Teáhter.

Det samiske nasjonalteateret, Beaivváš Sámi Teáhter, må sikres et fundament som gjør teateret i stand til å betjene hele det samiske bosettingsområdet. Det må derfor prioriteres midler til dette. Det er behov for en generell styrking av produksjon og formidling av samisk scenekunst.

De samiske museene har behov for fortsatt økning i sine driftstilskudd i 2011 for å kunne styrke arbeidet med de museumsfaglige utfordringene i museene.

Etnomusikksenteret er et tiltak som er med i samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Finnmark fylkeskommune, hvor det står: Partene vil vurdere opprettelse av et etnomusikksenter, og vil arbeide aktivt for formidling av joik og annen samisk musikk i skolene i Finnmark. Det vil være behov for midler til etableringen av senteret.

Internasjonalt samisk filmsenter har behov for driftstilskudd for å videreutvikle samisk filmarbeid/produksjon slik regjeringens nordområdestrategi har som målsetting.

Sametinget ser behovet for at det etableres en innkjøpsordning for samisk litteratur og musikk i budsjettet for 2011. Dette vil være viktig med hensyn til å gjøre samisk litteratur og musikk mer tilgjengelig for befolkningen.

For 2011 anslås behovet til kr 30 000 000.

Næring

Sametingets tilskuddsordninger for næringsutvikling treffer småskala virksomheter i mye større grad enn andre offentlige støtteordninger. Virkemidlene bidrar til å etablere arbeidsplasser i kapitalsvake småsamfunn. Gjennom Sametingets ordninger tilføres disse småsamfunnene kapital som ellers ville vært svært vanskelig å få tak i. Kvinneretta næringsetablering er ofte småkalaetablering, og Sametingets virkemiddelordning er svært viktig for å få flere kvinner til å bli etablere i samiske småsamfunn. Sametinget er med på å opprettholde bosettingsmønsteret og sysselsettingen i samiske lokalsamfunn. Levende småsamfunn bidrar positivt til storsamfunnet.

Det er stor pågang i søknader til Sametingets virkemiddelordninger for næringsutvikling. Det geografiske virkeområdet for søkerbaserte tilskudd til næringsutvikling er utvidet i de senere år. Fra 2009 er det geografiske virkeområdet utvidet. Rammebevilgningen til Sametinget er ikke økt for å ta høyde for denne utvidelsen. Sametinget tar mål av å utvide området ytterligere i 2011 for å gi de samiske småsamfunn mulighet til utvikling og vekst. For at utvidelsen skal ha næringspolitisk effekt, har Sametinget behov for å øke virkemidlene og ressursene til Sametinget for å kunne ha en offensiv næringspolitikk i virkeområdet. Der er derfor behov for en budsjettøkning på dette.

Sametinget vil arbeide for at reindrifta får like betingelser som andre sammenlignbare næringer for fradrag og avgifter på investeringer og driftsmidler

For 2011 anslås behovet til kr 8 000 000.

Arealer, miljø- og kulturvern

Sikringen av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv er et viktig hensyn som skal tas i all arealplanlegging etter den nye plan- og bygningsloven. Sametinget er gitt innsigelsesmyndighet for planer som er av vesentlig betydning for samiske interesser. For å følge opp denne myndigheten må Sametinget både utforme forutsigbare retningslinjer for ivaretagelse av samiske hensyn i arealplanleggingen og utvikle nødvendig faglig kapasitet til å følge opp konkrete arealplansaker og forvaltningsoppgaver i tilknytning til dette. Det medfører en økning i Sametinget arbeidsmengde.

Kulturminnevern har økende saksmengde. Det er et økende krav om vår tilstedeværelse og faglige oppfølging.

Sametinget er gitt en ressurskrevende rolle som konsultasjonspart på tre nivåer i alt verneplanarbeid. Det er et økende antall forslag til nasjonalparker i samisk områder. Nasjonalparker medfører særskilte utfordringer knyttet til samisk utmarksbruk, og til samisk næringer som reindrift. Det er derfor behov for å styrke Sametingets arbeid med verneplanene.

Klimaendringene, tap av biologisk mangfold og miljøforurensing har konsekvenser for urfolks næringer, kultur, helse og levekår og slik også for samfunnslivet. Det er nødvendig å bidra med å sette økt fokus på disse grunnleggende utfordringene. Vi trenger å øke kunnskapen om disse endringene og om tiltak som kan iverksettes for å begrense endringene, samt se ulike tilpasningsstrategier.

For 2011 anslås behovet til kr 6 000 000.

Helse og omsorg

Det er mange store utfordringer innenfor utvikling og kvalitetssikring av tjenestetilbud til samiske brukere. Dette er utfordringer sentrale myndigheter og Sametinget er enige om. Det vil være et kontinuerlig behov for å øke ressursene for å utvikle et likeverdig tilbud.

Det er et stort behov for å styrke kunnskapen i barnevern om samiske barns språk og kultur. Dette er nødvendig for å sikre samiske barns rettigheter. Det må fremmes tiltak for utrede hvordan samiske barns rettigheter skal ivaretas.

For 2011 anslås behovet til kr 3 000 000.

Internasjonal solidaritet og urfolkspolitikk

Sametinget vil aktivt delta i det internasjonale arbeidet med urfolksspørsmål. For å kunne ha et akseptabelt fokus på internasjonale saker er det nødvendig at denne posten styrkes i budsjettet for 2011.

For 2011 anslås behovet til kr 2 000 000.